

MIGUEL ÁNGEL MONTERO

A FÉRFI, AKI FÉLT ÉLNI

7 NAP A FELÉBREDÉSIG,
ÚTON A BOLDOGSÁG FELÉ

ÉDESVÍZ

*Ez a te utad, és csakis a tiéd. Mások járhatják veled,
de senki sem járhatja helyetted.*

RUMI

II. fejezet

A VÉG

A város sötét volt és békés, a hajnalra jellemző csennddel. Hol volt már az autók zavaró ide-oda zötykölődése, az emberek nyüzsgése és a dudálás? Körülöttem minden nyugalmat lehel, és béke járta át.

Lehetséges, hogy az elmúlt évek legnagyobb szerűbb érzésében volt részem, paradox módon éppen most. Az igazság az, hogy megmagyarázhatatlanul jól éreztem magam. Nem gyötörtek kétségek, és ami még nehezebben érthető, nem volt bennem félelem.

Azt hittem, hogy más lesz. Másképp képzeltem el. Azt hiszem, ez mindig így van: hajlamosak vagyunk a dolgokat elképzelni, de később nem úgy alakulnak. A valóság más, amikor szembesülsz vele, semmi köze a gondolataidhoz: a valóság egy dolog, az elméd pedig egy másik. Bárcsak megtanultam volna ezt korábban!

Most minden egyszerűbb. Minden az, aminek látszik. Semmi több. Nem kell többé a valóságot a magam módján értelmeznem. A fa a jobbomon csak egy fa. A körü-

löttem lévő kövek csak kövek. Az ég ég, és én én vagyok. Ez nyilvánvalónak tűnik. Ha ezt korábban megérttem, sok rossz dologtól megkímélhettem volna magam eddigi életemben.

Különben is, minek gondolkodjak tovább, egész életemben ezt csináltam, és nem segített... jobban mondva, abban igen, hogy most itt üljek ezen a párkányon, lógó lábakkal az üres tér fölött, néhány centiméterre a végső zuhanástól.

Semmi sem sikerült az életemben – amikor egy kemény csapás után felálltam, egy másik jól irányzott ütés kiütött, és még rosszabb lett minden, mint előtte. Ez az én történetem, kudarcok sorozata, egy vesztes regénye. Néha elgondolkodom azon, hogyan sikerülhetett minden ilyen rosszul. Tényleg csak azt tudom felmutatni, hogy mennyi lehetőséget szalasztottam el, hogy pusztulást hoztam. Hogy annyi mindenem volt, és hogy mindent eldobtam magamtól. Hülyeség és balszerencse – ez az a koktél, amely idáig sodort.

Ahogy ezen elmélkedtem, bizseregni kezdett a lábam. Az érzés elkezdett terjedni a mellkasom felé, ahol a bizsergés szorongató csomóvá lett, nyomott, szeszélyesen lüktetett, amíg elviselhetetlenül fojtogatóvá nem vált. Ugyanaz a fojtogató érzés, amely évek óta gyötör.

A lényeg azonban az, hogy abban a pillanatban jól voltam, és hamarosan még jobban leszek. Nem kell többé aggódnom a szorongás miatt, amely hűségeseen és állhatatosan elkísér: végre szabad leszek.

A múlt távolinak tűnt számomra, ugyanakkor nagyon közelinek is éreztem. Furcsa érzés volt: mintha mindenre túl sok időt szántam volna, mintha negyvenegy helyett nyolcvan évet éltem volna! Olyan hosszúak voltak számomra ezek az esztendőik! Bizonyos időszakokra azonban nagyon is élesen emlékszem, mintha tegnap lett volna, például a gyermekkoromra: arra a csodálatos időszakra, amikor a sebeket puszival gyógyították, és a vágyak egy kis sírásra teljesültek – arra az időre, amikor minden lehetséges volt.

Sok osztálytársammal ellentétben szerettem iskolába járni. Igen, élveztem, de nem azért, mert szerettem tanulni, csak azért, mert a légkör tetszett: anyám kézen fogott, a gyerekkori barátaim, a játékidő, a tanáraink is... minden jó volt. Egy élet, amelynek középpontjában tulajdonképpen a saját elégedettségem állt. A legfontosabb én magam voltam, a többi ember azért létezett, hogy nekem örömet okozzon. Nem akadtak gondjaim, félelmek, problémák, bizonytalanság, és ha mégis, a szüleim vagy a tanáraink ott voltak, hogy helyrehozzák a dolgokat. Micsoda

rendkívüli időszak, amelynek középpontjában a játék, a remény és a lelkesedés állt. Az élet állandó meglepetést jelentett, minden új volt számomra. Már az is izgalmas volt, ha elmentem egy parkba, és ha egy nap kirándulni indultam – még ha csak néhány kilométerre is –, előző nap nem tudtam aludni, mert foglalkoztatott a gondolat.

Emlékszem, hogy reggelente energiával telve keltem fel, és alig vártam, hogy nekivágjak az új napnak. Az első dolgom az volt, hogy a szüleim ágyához mentem, mert nagyon korán ébredtem. Csendben becsúsztam a paplan alá, és közéjük feküdtem. Ma már tudom, hogy csak tették az alvást, és pontosan tudták, hogy ott vagyok, de én szerettem azt hinni, hogy nem tudják, és akkoriban meg voltam győződve arról, hogy a csend mestere vagyok. Amikor felébredtek, gyorsan úgy tettem, mintha aludnék, ők pedig úgy tettek, mintha elhinnék:

– Gyerünk, Marcos, ébredj fel... Ó, szegény fiú, nagyon fáradt – mondták tréfásan. Ez nagyon megnevettetett.

Mikor veszítjük el ezt az ártatlanságot? Mikor döntjük el, hogy az életet komolyan kell venni?

Gyermekkorunkban nem volt szükség a korrektségre, nem volt szükség a színlelésre, a dolgok olyanok voltak, amilyennek láttuk őket, és ha egy gyerek csúnya vagy kövér volt, simán megmondtuk neki. Ha nem tudott focizni, rávettük, hogy kapus legyen; ha tetves volt, akkor

azt mondtuk, hogy bolhapecér... Kegyetlen, vagy őszinte? Bárcsak a felnőttek őszinték lettek volna hozzám ahelyett, hogy azt mondták, amit hallani akartam, és helyeselték a hülyeségeimet!

Néha megbántottuk a másikat, de nagyon tudtunk szeretni; mindig puszilgattuk egymást. Kimondani, hogy „szeretlek”, a legkönnyebb volt; tudtuk, hogyan kell megbocsátani. A harag percek alatt elszállt, és a sírásunk automatikusan röhögőgörcsbe csapott át.

Amit a legjobban szerettem, az a harag hiánya volt: amint a düh elillant, minden visszatért a normális kérvágásba. Hihetetlen volt, hogy percek alatt meg tudtam bocsátani, és azonnal elfelejtettem a sérelmem. Emlékszem, ahogy a tanárom keményen leszidott, sőt megbüntetett, és keservesen sírtam emiatt – húsz perccel később már úgy öleltem meg, mintha mi sem történt volna.

A barátság feltétel nélküli volt, a barátságban nem voltak szabályok. Elmentem a parkba, és az összes ott lévő gyerek azonnal, automatikusan barátommá vált, előzetes bemutatkozás se kellett ehhez. Ha vége lett a játékidőnek, különösebb kertelés nélkül elkészöntünk, sőt néha még azt sem: nem számított, hogy nem látjuk egymást többé – abban a pillanatban kölcsönösen hasznosak voltunk egymás számára, egymás célját szolgáltuk. Ez volt az az

egyszerű kapocs, ami összekötött minket. Mert amikor gyerek vagy, az emberek azért vannak ott, hogy segítsenek neked, és az univerzumod részévé váljanak. Az emberek nem tartoznak hozzánk, mi csak élvezzük őket.

Egyre jobban lehűlt az idő, és könnyű vászonkabátom alig védett meg a szellőkésektől. A kavargó szél fütyülése megzavarta az éteri csendet, amely körülvett.

A zsebembe nyúltam, egy kis flaskát vettem elő, kinyitottam, és egy jó nagy korty whiskyt ittam. Az alkohol az utóbbi időben a leghűségesebb barátom volt – legalábbis sikerült enyhítenie a gondjaimat, és egy darabig felvidítania. Mostanra azonban már az alkohol sem tudott felvidítani: a szervezetem bizonyára hozzászokott, vagy talán a bánatom mélyült, és lehetetlennek bizonyult enyhíteni.

Eljött a pillanat. Nagy levegőt vettem, és hosszas szünet után kifújtam. Körülnéztem, minden sarkot alaposan szemügyre vettem – nem akartam egyetlen részletet sem kihagyni. Hirtelen nosztalgikus érzés fogott el, nem tudtam, miért, hiszen ezt akartam. A tudat, hogy ez lesz az utolsó kapcsolatom a világgal, az utolsó kép, melyet látni fogok, az tette a pillanatot különlegessé, egyedivé, magasztossá.

A lábaim elzsibbadtak, mert olyan sokáig voltam ebben a helyzetben. Az órámra néztem: hajnali kettő. Később volt, mint gondoltam. Nem tudtam, mennyi

ideig feküdtem ott, talán két órája, talán három... nem sokat számított.

Nehéz megmagyarázni, hogyan kerül az ember ilyen helyzetbe. Még én sem értem. Csak azt tudom, hogy ezt akartam. Gyáva vagyok, vagy bátor? Nem tudom, hogy mások mit gondolnak, de szerintem kétségkívül gyáva vagyok. És a legszomorúbb az, hogy nem bánom, ha így emlékeznek rám.

Egyszer csak megjelent az anyám képe a fejemben, olyan volt, mint egy villanás. Láttam, ahogy a karosszé-
kében ülve horgol, ahogy minden este tette. Fiatal volt és csinos, az arca különlegesen ragyogott. Úgy éreztem, mintha tényleg velem lenne. Mennyire hiányzott!

Egy könnycsepp gördült végig az arcomon. A szél felszárította. Nem tudok anélkül gondolni anyámra, hogy elérzékenyülnék, hiszen ő volt az egyetlen ember, aki ebben az életben szeretett: feltétel nélkül adta nekem minden szeretetét, ahogy az anyák teszik, anélkül, hogy bármit is kért volna cserébe, anélkül, hogy köszönetet várt volna. Nehéz megmondani, hogy máshogy alakul-e a sorsom, ha itt van mellettem. Nem érdemes spekulálni, nem változtatna semmin... az van, ami, nem lehet megváltoztatni.

A körülmények hoztak ide, most már nincs értelme végigmenni rajtuk, annyi minden történt, hogy azt sem

tudnám, hol kezdjem. Annyira kimerültem, hogy nem is bánok semmit, ezt összességében kudarcnak tekintem. Legyőzött az élet. Rosszul játszottam, és vesztettem. Most belegondolni, hogy mit tehettem volna, mit nem tettem, és hogy miért nem voltam képes tanulni, abszurd lenne.

A betonra tenyereltem, behajlítottam a lábamat, és egy erőteljes mozdulattal, fürgén felálltam. Tulajdonképpen automatikusan tettem ezt, anélkül, hogy tudatosult volna bennem, mit is csinálok. Úgy tűnt, hogy az elmém, mivel annyira össze volt zavarodva, nem adta ki a parancsot. Mintha a testem magától döntött volna úgy, hogy az agyam beleegyezése nélkül cselekszik. Felálltam a keskeny párkányon, amelyen alig fért el a lábam. Tekintetemet határozottan a horizontra szegeztem. Nem akartam látni az alattam elterülő mélységet. Mélyen belélegeztem egyszer, kétszer, majd harmadszor is, végül hosszan kifújtam. Lehunytam a szemem, és gondolatban elkezdtem visszafelé számolni: öt, négy, három, kettő, egy...

III. fejezet

A TALÁLKOZÁS

– Tényleg *ennyire* hülye vagy? – hallottam a hangos kérdést közvetlenül mellettem.

A döbbenettől megrémülve gyorsan megfordultam, és majdnem elestem.

– Ahhoz képest, hogy kész vagy meghalni, könnyen megijedsz – jelentette ki a furcsa arc. Egy férfi volt, kabátja és kalapja szinte teljesen eltakarta arcát. Hatvan körülinek látszott, bár a dús szakáll nem sokat engedett látni.

– Ki vagy te? – kérdeztem élesen. – Menj innen!

A férfi egy tapodtat sem mozdult; mozdulatlanul állva a földre szegezte tekintetét. Egy darabig hallgatott, aztán megkérdezte:

– Miért félsz élni?

Ez a kérdés felrobbant bennem; nem elég, hogy zaklatott, de még a kíváncsiságával is meg kellett birkóznom... az utolsó dolog, amire abban a pillanatban szükségem volt.

Közel álltam ahhoz, hogy impulzívan reagáljak, és durván válaszoljak neki, azonban megőriztem a nyugalمامat, és sikerült elegendő önuralmat gyakorolnom ahhoz, hogy ne válaszoljak. Hátrat fordítottam neki.

– A szerelem miatt? Ne mondd, hogy elhagyott a feleséged! – folytatta, mit sem törődve a közönyömmel.

Bosszúságom egyre nőtt, bár néma és mozdulatlan maradtam.

– Talán anyagi gondjaid vannak? – erősködött. – Le vagy égve?

Ezúttal tényleg nem tudtam uralkodni a dühömön: ez egy intim pillanat volt. Egy olyan perc, amit magamra akartam szálni. A magam módján akartam elbúcsúzni, nyugodtan, sőt élvezni is akartam, és ez a bolond elrontotta az egészet, szétzúzta a vágyamat.

A dühtől fűtve sietve hátráltam le a párkányról, amelyen eddig álltam. Gyorsan odamentem a férfihoz, és a kabátja hajtókájánál fogva erőteljesen megráztam.

– Minden miatt csinálom! – kiáltottam. – Az életem egy katasztrófa! – folytattam, az arcába kiabálva. – Ráadásul igazad van, nincs pénzem, és a feleségem elhagyott. Mit akarsz még tudni?

A férfi gyengéden a mellkasomhoz nyomta a kezét. Sikerült éppen csak annyira eltávolítania, hogy elenged-

jem. Nyugodtan megigazította a kabátja gallérját, meg-
rázta az ingujját, és megfordult.

– Nos, folytasd, ha így akarod – mondta, eltávolodva
tőlem.

Zavartan néztem, ahogy elsétál. Talán túlreagáltam –
igazából nem volt jogom így bánni vele, csak azért, mert
a jelenléte zavart. Bizonyos értelemben elértem, amit
akartam, és az a szemtelen férfi otthagytott, lehetővé téve,
hogy folytassam, amit elkezdtem. Azonban sajnálatot
éreztem, ami váratlanul cselekedni kényszerített. Talán
nem akartam véget vetni a létezésemnek ezzel az ellen-
séges hozzáállással.

– Várj! – kiáltottam.

A férfi azonnal megállt, és anélkül, hogy felém fordult
volna, rám nézett. Pár lépéssel utolértem, majd bocsá-
natot kértem tőle.

– Sajnálom, hogy így viselkedtem, nem kellett volna.

A férfi halványan elmosolyodott, bár nem szólt sem-
mit – elgondolkodóvá, önfeledtté vált. Hirtelen beszélni
kezdett.

– Nemrég egy állatkertben jártam, ahol különböző
egzotikus állatok éltek együtt. Megpróbálták az élőhe-
lyükhöz hasonló környezetet teremteni nekik, és az az
igazság, hogy többé-kevésbé sikerült is...

– Várj egy percet – szakítottam félbe. – Mi köze ennek ehhez?

Nem hittem el, hogy néhány perccel ezelőtt még azon voltam, hogy a semmibe vessem magam, most pedig egy ismeretlen fickót hallgattam, aki egy állatkertről beszélt.

– Hadd folytassam, és meg fogod érteni – válaszolta. Talán fáradtságból, talán kíváncsiságból hagytam, hogy folytassa.

– Voltak zsiráfok, tigrisek, leopárdok, makik, gazel-lák... nagyon szép állatok. Azonban, ami a legjobban feltűnt, az egy orrszarvú volt, pontosabban egy fehér orrszarvú. Nem a külseje lepett meg, hanem a viselkedése. Figyeltem, ahogy megállás nélkül sétál, körbe-körbejár, mindig ugyanazon az útvonalon, egy képzeletbeli pályán lépkedve. Nem értettem, hogy miért, tekintve, hogy a rendelkezésére álló tér óriási volt. Azonban csak egy kis területet használt ki, mintha egy tengelyt képező pólus-hoz lenne kötve, csak körbe-körbejárt, mintha nem is lenne más lehetősége.

Bár közömbösnek tűntem, igazság szerint figyelmesen hallgattam őt.

– Miután sokáig néztem, és majd szétvetett a kíváncsiság, megkerestem az egyik állatkerti gondozót, és megkérdeztem tőle az orrszarvú körkörös mozgásának

okát. Az állatgondozó elmondta, hogy ez az orrszarvú huszonhárom évet töltött egy tizennyolc méter átmérőjű, kör alakú ketrecben, ahol csak így tudott mozogni, ezért folyamatosan ugyanazokat a mozdulatokat ismételte, annak ellenére, hogy már más helyen volt, és sokkal több hely állt rendelkezésére. Érted, mit próbálok elmagyarázni neked?

Össze voltam zavarodva. Az az igazság, hogy fogalmam sem volt, mit jelent ez a történet, így egyszerűen csak nemet intettem a fejemmel.

– Az orrszarvú szabad volt, de az elméje foglya maradt, annak a rutinnak a foglya, melyet mindig is követett. A megoldás ott volt előtte, de nem látta, elszántan tette újra és újra ugyanazt, anélkül, hogy képes lett volna más utat felfedezni, a szokásán változtatni, tenni valamit, hogy megváltoztassa a sorsát. A szeme előtt volt egy hatalmas tér, melyet élvezhetett volna, bár képtelen volt meglátni, mert azt hitte, hogy nem lehet más út... pontosan úgy, mint te – zárta le.

Megdöbbentem, nem tudtam, mit mondjak, nem számítottam erre a következtetésre.

– Hát, nem ismersz engem, így véleményt sem formálhatsz rólam – védekeztem tétován.

– Nem ismerlek. Csak azt tudom, hogy öngyilkos akarsz lenni. Ez az információ elég sokat elárul rólad.

Eldobni magadtól az életed... ez elég erős. Bár igaza volt, azt akartam tenni.

– Felteszem, azt gondolod, hogy az élet rosszul bánt veled – folytatta –, hogy nem érdemes szenvedni, hogy ez a világ maga a pokol, és hogy jobb, ha elmenekülsz. Panaszkodsz a szerencsétlenségedre, a balszerencsédre, bár az ujjadat sem mozdítod, hogy megváltoztasd az események menetét, inkább sopánkodsz, mint hogy cselekedj, inkább feladod a harcot.

– Könnyű kívülről megítélni! – jelentettem ki dühösen. – Azt hiszed, hogy én így akarom végezni?

– Igen. Te választottad, magadtól jutottál el idáig. Mindenki maga választja meg a sorsát.

– Ez nevetséges! Az élet legyőzött, és elvett tőlem mindent, amim volt. Tudom, hogy sok hibát követtem el, ez vezetett idáig, de nem én tehetek mindenről.

– Tévedsz. Szinte minden a te tetteid eredménye; többnyire te vagy a felelős azért, ami veled történik. Abban a pillanatban, amikor ezt megérted, megváltozik az életed.

– Az életem néhány perc múlva megváltozik, amikor befejezem, amit függőben hagytam – jelentettem ki arrogánsan.

A férfi elgondolkodott, ahogyan korábban is. A feje egyenes maradt, a tekintete rendületlenül az enyémre

szegeződött, pillantása szinte megfélemlítő volt. Kis szünet után megszólalt.

– Mondd csak, mióta vagy így?

Ez a kérdés fájt, mert arra kényszerített, hogy emlékezsek a múltra, amelyet ma el akartam temetni, bár a válasz könnyű volt.

– Körülbelül három éve.

– És a három év alatt nem történt veled semmi jó?

– Semmi – válaszoltam habozás nélkül.

– Akkor miért folytatod mindennap ugyanazt a dolgot, és miért vársz más eredményt? Ha három év alatt semmi jó nem történt veled, talán meg kellene próbálnod másképp csinálni a dolgokat.

Az a férfi, akivel épp most találkoztam, folyamatosan ítélkezett felettem, ami zavart, másrészt viszont kíváncsi voltam a véleményére.

– És mit kellene tennem szerinted?

– Ha a számítógép nem működik megfelelően, mit kell tennünk?

Néhány másodpercig haboztam, majd kérdéssel válaszoltam:

– Újraindítani?

– Egy kis problémára ez lehet a megoldás – erősítette meg. – Én azonban valami komolyabb, beépített problémára gondolok, vagyis arra, hogy blokkolva marad, hogy

nem hajtja végre az általunk adott parancsokat, vagy több vírussal fertőzött. Ebben az esetben mit tegyünk?

Újra elgondolkodtam, és eszembe jutott, hogy mit tettem többször is, amikor a számítógépem annyira megromgálódott, hogy a vírusirtó nem volt elég a javításhoz.

– Formázd? – kérdeztem.

– Pontosan! – jelentette ki elégedetten. – Amikor egy számítógép nem képes megfelelően működni, és más módszerekkel is próbálkoztunk, amelyekkel nem sikerült beindítani, akkor teljes felújításra van szükség, egy nagyobb léptékű döntésre... formázzuk, vagy állítsuk helyre.

– Rendben, de mi köze van ennek a mostani helyzethez? – kérdeztem.

– Szeretném, ha megértenéd a hasonlóságot – válaszolta. – Hiszen neked is ugyanezt kell tenned: helyreállítani az elmédet.

– Helyreállítani az elmémet? – ismételtem hangosan nevetve, mivel ez teljes badarságnak hangzott számomra.

– Így van – folytatta. – Ki kell ürítened az elmédet, ki kell iktatnod mindent, ami zavar, ami nem hagyja, hogy megfelelően működjön, ki kell tisztítanod, el kell távolítanod a tartalmat, amely nemcsak hogy nem használ, de árt is neked. Ez lenne az első lépés, szükséges és elengedhetetlen a következő művelethez: az átprogramozáshoz.

– Átprogramozni? – Ez meglepett. – Mi vagy te, számítógépes szakértő? – kérdeztem ironikusan.

Nem törődött a megjegyzésemmel, folytatta sajátos elméletének kifejtését.

– Ha egyszer megtisztítottad az elmédet, egy sokkal mélyebb szerkezetátalakítási folyamat következik. Az átprogramozás azt jelenti, hogy megváltoztatod a gondolkodásmódodat, lecserélsz szinte mindent, amit megtanultál: a hiedelmeidet, a tulajdonságaidat, az értékeidet, azt, amit a társadalom rád kényszerített, a gondolkodásmódodat, a viselkedésedet, az érzéseidet... amíg sikerül visszatérned a természetes állapotba, és a nulláról indulsz, mint gyermekkorodban.

A gyermek félelmek és mentális korlátok nélkül születik, szabad és bátor. Hároméves koráig mindene a felfedezés, minden izgalmas a szemében, és minden felkelti kíváncsiságát, amivel csak találkozik. Tanulni akar, tudni, felfedezni a világot, amelyben él. Három- és hatéves kor között a tanulás folytatódik, bár ekkorra már a létező dolgok nagy része ismert, így a meglepetésfaktor kezd csökkenni. A világ azonban még mindig csodálatos hely, a gyermek ekkor már mindennek örül, és még mindig minden izgalmas. Hat- és tizenkét éves kor között lassan elkezdjük megtölteni az elménket mindazzal, amit látunk, és amit mások tanítanak nekünk: tanárok, szü-

lők, nagyszülők, televízió, internet és a társadalom. A gyereken elkezdenek kialakulni a félelmek, a kétségek önmagával kapcsolatban. Ami korábban korlátlan kapacitás volt, kezd végecsé válni. Már nemcsak a saját szemével látja a világot, mint korábban, hanem mások kezdik kondicionálni: „Tedd ezt, ne tedd azt; ez helyes, az nem; ezt megteheted, azt nem...” Már nem annyira szabad, és az a biztonság, melyet az előző szakaszban érzett, elenyészik. A gyermek már nem bízik annyira önmagában, és egyre inkább függővé válik másoktól, igyekszik úgy viselkedni, ahogyan azt elvárják tőle, így elindul az indoktrináció folyamata, hogy a példaképe utánzatává váljon.

A tizenkettő és tizennyolc közötti időszak sokak számára a lázadás szakasza. Gyakran kaotikus, mert a kamasz annyira elveszett, hogy néha azt sem tudja, ki is ő valójában. A legfontosabb, hogy beilleszkedjen, hogy egy csoporthoz tartozzon, és egyesek szerint ez identitásválságot okoz. Ebben a szakaszban az indoktrináció már valósággá vált; tökéletesen tudja, hogy mi a helyes, és mi nem, bár néha a zavarodottság miatt és a fennálló renddel való felforgató szembenállás miatt elront dolgokat.

Mire felnövünk, a tapasztalataink nagyon különbözőek a háttérünktől függően: az oktatás, melyet kaptunk, a szeretet, amellyel körülvettek minket, az emberek, akik körülöttünk voltak... Mindez olyan hitrendszeret, gon-

dolatokat, értékrendet és attitűdöket kovácsol, amelyek irányítják a viselkedésünket, és meghatározzák, mennyire leszünk sikeresek vagy sikertelenek életben – amit sokan igazságtalanul jó vagy balszerencsének neveznek.

Ebben a szakaszban már nem identitásválság, hanem egzisztenciális válság van, amely sok esetben a létünk körül keringő bizonytalanságok miatt következik be. „Mi értelme élni, ha a végén úgyis meghalunk? Miért olyan igazságtalan ez a világ? Mivel érdemeltem ki ezt a büntetést?”, valamint egyéb spekulációk.

Ez a helyzet azokkal, akik úgy döntöttek, hogy a balszerencséiben keresnek magyarázatot, hogy igazolást találjanak kudarcaikra, és áldozatként tekinthessenek magukra. Így nem számít, mit tesznek, mert „én ilyen vagyok, és nem tudok megváltozni”. Jobb azt hinni, hogy ami velünk történik, az nem a mi kezünkben van, így elkerüljük a felelősséget, hogy elfogadjuk a tényeket, és bátran szembe kelljen néznünk a felmerülő nehézségekkel. „Jobb, ha megadom magam, és panaszkodom a szerencsétlenségem miatt.” Ismerősen hangzik? – zárta le a mondandóját, és rám bökött a mutatóujjával.

Elmerülten hallgattam, és nehéz volt reagálni a nekem szegezett vádló kérdésre. Tanácstalanul válaszoltam:

– Hát, nem tudom, lehet, hogy egyes esetekben így van, máskor meg nem.